

Härnösands kommun

Rektorn vid Solenskolan

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Solenskolan
i Härnösands kommun

Tillsyn i Solenskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Härnösands kommun under hösten 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Solenskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 18 och 20 november 2013.

Fakta om skolan

Solenskolan i Härnösands kommun ligger belägen strax utanför den centrala delen av staden och tillhör det södra verksamhetsområdet. Verksamheten leds av en rektor och omfattar förskoleklass, årskurserna 1–3 och fritidshem. I Solenskolan finns också grundsärskola årskurserna 1–7 och grundskola årskurserna 4–6. Inom samma område, en skolgård skiljer verksamheterna åt, finns Kiörningskolan med grundskola årskurserna 7–9 och grundsärskola årskurserna 7–9. En rektor ansvarar för grundsärskolan och en rektor ansvarar för Solenskolan årskurserna 4–6 och Kiörningskolan årskurserna 7–9.

I Solenskolan finns 200, varav 50 elever i förskoleklassen. Eleverna är fördelade på två förskoleklasser, två klasser vardera i årskurserna 1 och 2 samt 3 klasser i årskurs 3. Alla klasser är åldershomogena. Lärarna är organiserade i tre arbetslag, förskoleklass, fritidshemsverksamheten och årskurserna 1–3. Varannan vecka träffas lärare i årskurs 1 tillsammans med fritidspedagoger och elev-assistenter för planering av verksamheten.

Måluppfyllelse

Skolinspektionen har inte tagit del av någon redovisning av måluppfyllelsen i förskoleklassen vid Solenskolan.

Skolans sammanställning av måluppfyllelsen i årskurs 3 för läsåret 2012/13 visar att 88,4 procent av eleverna når kunskapskraven i ämnet svenska och i ämnet matematik 86,5 procent. Något resultat för de samhälls- och naturorienterande ämnen framgår inte.

Helhetsbedömning

Skolinspektionens beslut redogör för de brister som framkommit vid tillsynstillfället. Det är dock huvudmannen som ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. I detta ligger ansvar för att vidta åtgärder för att rätta till brister närhelst de framkommer.

Solenskolan präglas av ett engagemang kring de elever som finns på skolan. Skolan har en vision som lyder "En skola för mångfald" vilket skolan säger sig

vara stolt över och värna om. Genomförda intervjuer tyder på att verksamheten utgör en trygg miljö för eleverna. Trygghetsvandringar är en del för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Bland annat fotograferas områden som elever upplever mindre lustfyllda eller obehagliga att vistas i. I Solensskolan finns en plan mot kränkande behandling för läsåret 2013/14 där exempelvis kartläggning och åtgärder finns angivna. En elevhälsoplan finns utarbetad för det så kallade södra verksamhetsområdet vilken består av Solensskolan, Kiörningskolan och grundsärskolan. Då den nyligen är utarbetad har den ännu inte implementerats. Ändamålsenliga lokaler finns för förskoleklassens och fritidshemmets verksamheter.

När det gäller Solensskolans rutiner för arbetet med särskilt stöd bedömer Skolinspektionen att arbetsgången inte alltid överensstämmer med skollagens krav. Likaså gäller det skolans arbete med särskilt stöd i form av studiehandledning på modersmålet.

Skolinspektionen bedömer vidare att skolenheten i sitt systematiska kvalitetsarbete i högre utsträckning behöver följa upp och analysera resultat och måluppfyllelse. Skolenhetens kvalitetsarbete måste också omfatta förskoleklass, kunskapsresultat i fler ämnen än svenska, svenska som andraspråk samt matematik.

Skolinspektionen bedömer också att skolans elevhälsa inte uppfyller skollagens krav på att vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevhälsans arbete behöver också följas upp och utvärderas.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Härnösands kommun att vidta nedanstående åtgärd/åtgärder för att avhjälpa påtalade brist/brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 21 mars 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Särskilt stöd

Bedömning

Härnösands kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Rektorn måste utarbeta och implementera rutiner för arbetsgången med särskilt stöd som överensstämmer med skollagens krav, så att:
 - a) Skolans personal, när det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, anmäler detta till rektorn.

- b) Utredningar skyndsamt genomförs i den omfattning och på det sätt som behövs beroende på vad anmälan till rektorn består i.
- c) Samråd sker med elevhälsan i utredningarna, om det inte är uppenbart obehövligt.
- Ge studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det.

Motivering

Enligt skollagen ska lärare anmäla till rektor om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, eller om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Rektor ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd.

Skolinspektionen har tagit del av en dokumenterad arbetsgång i skolans arbete med särskilt stöd. Av arbetsgången framgår ett fokus på individen. Den skriftliga arbetsgången beskriver att när "en elev riskerar att inte nå kunskapskraven eller rent socialt inte möjliggör för sig själv eller andra att få exempelvis arbetsro med mera så ska problemet, svårigheten, utmaningen kartläggas." I arbetsgången finns inte beskrivet att det i detta skede föreligger något krav på anmälan till rektor. Eftersom skolenheten är relativt liten har rektor många gånger kännedom om att elev riskerar att inte nå målen. Det händer dock, enligt intervjuer, att rektor först vid träff med elevhälsan får kännedom om detta. I kartläggningen uppmanas lärare att ta stöd av speciallärare, arbetslag och skolledare. När kartläggningen är genomförd ska läraren be om en tid hos elevhälsan, där rektor finns med. Kartläggningen är sedan underlag till det formella beslut om utarbetande av åtgärdsprogram som tas av rektor.

Skollagen innehåller relativt detaljerade bestämmelser för den process som ska leda fram till beslut om att sätta in eller inte sätta in särskilt stöd för en elev. I förarbetena till lagen (prop. 2009/10:165 s. 289 ff.) beskrivs processen i fem steg: att uppmärksamma, utreda, dokumentera, åtgärda samt följa upp och utvärdera. Det är rektor som är ansvarig för att skolan har fungerande rutiner för processens alla steg.

Skolinspektionen bedömer att Solenskolans rutiner för arbetet med särskilt stöd, inte alltid överensstämmer med skollagens krav. Rektor behöver se till att rektor får en anmälan om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd, och därefter skyndsamt få till stånd en utredning av sådan omfattning som det enskilda fallet kräver. Skolinspektionen vill betona vikten av att utredningar om elevers behov av särskilt stöd behöver omfatta hela elevens skolsituation med hänsyn tagen till omständigheter på individ-, grupp- och skolnivå.

Studiehandledning

Av skollagen framgår att om en utredning visar att en elev behöver särskilt stöd ska eleven ges sådant. Enligt skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det.

I Solenskolan finns ett antal elever med annat modersmål än svenska. Rektorn uppger att det på skolan finns elever som har arabiska, persiska, mali, portugisiska och somaliska som sitt modersmål. I samband med den första träffen där rektor och lärare i svenska som andraspråk tillsammans med tolk har möte med elev och föräldrar tillfrågas de om de önskar undervisning på sitt modersmål. Det framkommer även, enligt rektorn, att elever informeras om att de kan få studiehandledning på sitt modersmål.

Av tillsynen i Solenskolan framgår dock att utredning av behovet av studiehandledning på modersmålet inte genomförs och utifrån skollagens krav att en elev som behöver särskilt stöd ska ges sådant. Då studiehandledning är en form av särskilt stöd som varje skolenhets rektor ansvarar för, är detta inte förenligt med skollagens krav.

Skolinspektionen vill understryka att beslut om studiehandledning på modersmålet ska, i enlighet med skollagens krav om att elevers behov av särskilt stöd ska utredas, grundas på en individuell utredning, bl. a avseende omfattning och utformning av studiehandledningen.

Författning

3 kap. 8 § första, andra och tredje stycket

3 kap. 8–10 §§ skollagen

5 kap. 4 § skolförordningen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Härnösands kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att kvalitetsarbetet omfattar alla verksamheter.
- Se till att måluppfyllelsen i förskoleklass och kunskapsresultaten för alla ämnen som har kunskapskrav som minst ska uppnås i årskurs 3 sammanställs och analyseras.

Motivering

Enligt skollagen ansvarar rektorn för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i läroplan, skollag och andra föreskrifter uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet behöver även omfatta utvärdering av skolans arbete med särskilt stöd. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Solenskolan har en årscykel för sin kvalitetssäkring av skolans arbete. Av den framgår vilka resultat som ska redovisas vid olika tidpunkter varje år. Kvalitetsarbetet, som bland annat bygger på en processinriktad kvalitetssäkring som genomförs i arbetslagen vid fyra tillfällen under året. Kvalitetssäkringen utgår från frågeställningar från delar av Skolverkets verktyg BRUK (Bedömning Reflektion Utveckling Kvalitet). Varje arbetslag genomför dokumenterade analyser av de frågeställningar som skolan följer upp. Underlagen från personalen sammanställs av rektor i en kvalitetsrapport för läsåret 2012/13, vilken har inlämnats till Härnösands skolförvaltning. I skolans kvalitetsrapport år 2012-2013 till skolförvaltningen ingår att exempelvis redovisa systematiskt kvalitetsarbete, resultat kring barn och elevers utveckling mot målen, barns och elevers rätt till särskilt stöd, bedömning och betygsättning, kunskapsresultat, likabehandlingsplan och plan mot kränkande behandling, enhetens egna mål samt samverkan inom och utom kommunen. I kvalitetsrapporten som Skolinspektionen tagit del av redovisas resultat inom nämnda områden samt prioriterade mål inför kommande läsår.

Rektorn i Solenskolan uppger sig ha en god uppfattning om elevernas kunskapsresultat. En gång per termin genomförs uppföljningskonferenser där lärare tillsammans med rektor går igenom måluppfyllelsen för varje elev och för varje ämne som eleven får undervisning i. Lärarna redovisar huruvida eleven inte når målen, når målen eller når målen väl i respektive ämne. Denna genomgång finns dokumenterad och utgör ett av underlagen för kvalitetsrapporten.

I den kvalitetsrapport som Skolinspektionen tagit del av finns måluppfyllelsen i ämnena svenska, svenska som andraspråk och matematik redovisade. För Solenskolan saknas dock en sammanställning av måluppfyllelsen i årskurs 3 av de naturorienterande- och samhällsorienterande ämnena som har kunskapskrav som minst ska uppnås och av verksamheten i förskoleklassen. Likaså saknas analys av måluppfyllelsen i förskoleklassen och av de ämnen som eleverna får undervisning i. Det saknas också en sammanställning och analys av elevhälsans arbete, se vidare under punkten Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

För att rektor ska kunna vidta välgrundade åtgärder i syfte att förbättra verksamhetens måste den samlade bedömningen av måluppfyllelsen och kunskaps-

resultaten ta sin utgångspunkt i de resultat som verksamheten uppnått. Analysen ska ge svar på vilka områden som är i behov av insatser för att öka måluppfyllelsen. Analysen på övergripande nivå är viktig för att se mönster och få underlag för att kunna prioritera insatserna såväl på skolnivå som huvudmannanivå.

Skolinspektionen bedömer att skolans kvalitetsarbete måste ta sin utgångspunkt i en samlad bedömning av måluppfyllelse och resultat samt analysera skolenhetens resultat i relation till kursplanernas kunskapskrav och de nationella målen i läroplanen.

Författning

4 kap. 4–6 §§ skollagen

Lgr 11 punkt 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Härnösands kommun och skolenhetens rektor måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

Organisera och använd elevhälsan så att den ges förutsättningar att vara förebyggande och hälsofrämjande. I enlighet med detta behöver elevhälsan

- a) följa upp resultat av elevhälsans arbete i förhållande till de nationella målen och identifiera behov av insatser samt utifrån det planera och utveckla arbetet,
- b) arbeta hälsofrämjande och förebyggande med generella insatser för att skapa en god lärandemiljö, samt
- c) samverka med övriga personalgrupper i skolan på ett kontinuerligt och strukturerat sätt.

Motivering

Samlad elevhälsa

I skollagen anges att det för eleverna ska finnas elevhälsa som ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

Vägledning om elevhälsans uppdrag finns i lagförarbeten som framhåller bland annat följande. Elevhälsans uppgift bör vara att främja lärande, utveck-

ling och hälsa hos alla elever och att ha fokus på elever som är i behov av stöd för sitt lärande. Huvudmannen har ett ansvar att följa undervisningen för att tidigt upptäcka sådana miljöer som kan vara till hinder eller ogynnsamma för elever. Elevernas egna synpunkter när det gäller vad som orsakar problem och hur de kan hanteras bör tas till vara. Elevhälsan har en självklar roll i arbetet med analys och åtgärder, som bör inriktas på såväl individ-, som grupp- och skolnivå. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bland annat elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som till exempel arbetet mot kränkande behandling, livsstilsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning. Arbeta med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan (prop. 2001/02:14, s. 26–27 och 2009/10:165, s. 276).

Solenskolan och Kiörningskolans elevhälsoteam består av kurator, skol-sköterska, specialpedagoger och två rektorer. Vid behov kallas kommunens gemensamma skolpsykolog in. Teamet träffas en gång varje vecka. Solenskolan, Kiörningskolan och grundsärskolan har en gemensam elevhälsoplan för läsåret 2013/14. Av den framgår bland annat elevhälsans och elevhälsoteamets uppdrag, arbetssätt och arbetsformer samt en aktivitetsplan för hälsofrämjande arbete. Då den nyligen är utarbetad har den ännu inte implementerats vid Solenskolan.

I intervjuer med elevhälsoteamet framkommer att varje person var för sig, utifrån identifierade behov, arbetar förebyggande och hälsofrämjande. Exempelvis har skolsköterskan elevhälsosamtal och kuratorn genomför tjej- och kill-snack. Personalen i grundskolan kan också boka tid för samtal med elevhälsoteamet om behov finns. En stor del av arbetet inom elevhälsan består dock av så kallade akututtryckningar där åtgärder måste vidtas omgående. Det framgår också att elevhälsan som team inte samverkar, planerar och genomför ett förebyggande och hälsofrämjande arbete. Detta uttrycks som ett utvecklingsbehov. Det framgår också att dokumentation, uppföljning och analys av elevhälsans arbete inte efterfrågas av skolans rektor eller av huvudman.

Skolinspektionen bedömer att skolans elevhälsa inte uppfyller skollagens krav på att vara förebyggande och hälsofrämjande.

Författning

2 kap. 25 § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit undervisningsrådet Solweig Bäckman och utredare Linnéa Forsberg.

På Skolinspektionens vägnar

Joakim Blomberg
Enhetschef

Ewa Lindberg
Undervisningsråd/Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god läran

demiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.